

SOLLER

SEMANARIO INDEPENDIENTE

VELADA LITERARIA

ORGANIZADA POR LA SOCIEDAD "CÍRCULO SOLLERENSE"

En honor al eminente literato y afamado pintor D. Santiago Rusiñol

Just es qu'el qui no té capa
S'abrigui ab la del companyPerqu'es qu'aquest bon senyó,
Que li diuen Rusiñol,
Ha de pintar com el sol,
Y escriure encara milló?Sa fama, may desmentida
Ressona en tot l'hemicíster:
Digauine i Per quia misteri
La té tan ben adquirida?Perqu'es artista que val,
Símpatic, estudiós,
Perque pinta, ab los colors
Purs y nets, sense rival.Si l's animals tenen rey
En forsa, canies y cant,
Será just, serà de ley
Que Rey hej haja pintant.Qu'el geni neix y no's fá,
Es cosa que tots sabem;
Menjam, vivim y creixem
Per morir a l'endeixá.Si l'ingeni es pura esencia
Del geni que Deu nos dona,
Quants ne coneix, y fá estoua
Que mereixen reverencialVisca l'artista afamat,
Visca el catalá patriei,
Preguem tots qu'un nou ofici
El torn desterrá aviatA Sóller, poble estimat,
Qui recorda el seu, qu'es Sitges.
Y allá sens fer res a mitjés,
Té'l bell Museu «Cau Ferrat».Gloria, doncs, a Rusiñol,
Pintor de fama y valia,
Saludemlo ab simpatia
A fi que torni si vol.

JAUME TORRENS.

Novembre 1902.

Y ASI MURIÓ

Pasaban siempre al anochecer. A larga distancia Rosa y su abuelo, tío Longinos, sentados y á la puerta del corral, oían el rumor de las esquilas innumerables... Era un tintineo sin fin, dulce como el goteo de una fuente, nostálgico en aquella hora beatífica y en aquel paisaje inmóvil sumido en un profundo silencio de la adoración. Por las lomas y sobre el crepúsculo diafano y verde aparecía el ganado, la gran masa ondulante, los machos con los cuernos partidos en lucha por la hembra, los cabritos patizambos, las cabras madres que al avanza mecían de pata á pata las ubres hincha das cubiertas de polvo. Y á lo último, Pablo seco y tostado como un beduino.

Frente al corral deteniese el ganado á beber. En tanto que las cabras se entracimaban alrededor de la piletta del abrevadero, el mozo llevaba un cigarrillo á tío Longinos y trataba palique con Rosa. El viejo recibía al pastor con las zumbas de costumbre, con cada ajo y cada chiste espacioso de poner al rojo vivo la cal de las paredes.

—Vamos, vamos—decía el abuelo—Rosa te gusta. Si no estuviera yo aquí geh...? Te la comerías á besos.

Y Longinos se sacudía las orejas. Hecho una ruina le bailaba el alma. Llovían atrocidades; los muchachos soltaban el trapo á reir. ¡Era más bueno el «viejecito! Quería al pastor como si fuera sangre de su propia casta. Ginés, padre de Pablo, y el abuelo de Rosa habían sido y eran compinches inseparables, carne y uña. Longinos había visto nacer al muchacho: él le arrulló; él le sacó de la pila y hora tras hora atendió á su creci-

miento con la misma solicitud y gusto con que en los años de agua veía esponjarse los sembrados en la vega. Diariamente Longinos, señalando el Dorado, su camello, le decía al pastor, entre ve ras y bromas:

—«Mira, cuando yo me vaya á los plátanos (morirse) será tuyo. Deja las cabras. Te haces arriero. Es otra cosa.»

Pablo acogía la promesa levantando los hombros. Vamos, no se entusiasmaba. La satisfacción era para su padre que con los ojos bailando de codicia miraba ya el camello como herencia indiscutible. ¿Ambicionar Pablo? No le conocían. Que le dejaran tranquilo con sus cabras, en su monte. Y de allí á la Gloria. Bueno. Ya estaba liado el cigarro. Al despedirse Pablo, Rosa se plantaba en mitad de la vereda. Liegaba para la chica el momento de placer renovado cada tarde: contemplar el desfile del ganado, verse perdida, arrastrada por el gran remolino; sentir en las piernas el roce del vientre de las cabras, en tanto que la envolvía como onda turbadora el acre olor de los machos.

—¡Adiós! ¡Adiós!

Detrás de todos seguía el Lucero, el mastín cojeando dolorosamente, alzando de cuando en cuando la pata inútil. Lejos, por la vereda blanca y sin contornos, se perdía el ganado. Marchaba lentamente bajo el misterio de la noche, mientras que allá, en el aire y al son de las esquilas encendíanse las estrellas una á una...

Un día, al amanecer, llegó el Dorado á la puerta del corral. Media dormida, oyó Rosa, desde el catre, el resuello de la bestia que hocicaba por las rendijas del portalón. Displicente y perezosa, la muchacha se estuvo quieta dando tiempo a que su abuelo se bajara á abrirse paso por sí mismo. Dos, tres minutos corrieron. Nada: ni voces en las viñas, ni chirridos en el cerrojo, ni el lamento de los goznes largo y doliente como el llorar de las boceras. La luz del alba se metía por el resquicio del postigo, y bajó la cama de la moza y en un nidal de piel de cordero la cría de la clueca despertaba piando alborozada. El viejo no se movía. Era inútil dejar el portalón entornado. Con los pies desnudos y mal ceñido el zagalaje, Rosa corrió á abrir. Lo que de costumbre: el abuelo llegaba ronca que ronca.

Confiado al instinto del animal, el hombre en sus largos viajes nocturnos del Puerto á su casa, se doraría recostado en cruz de la silla, al ritmico paso de la cabalgadura. Eso cuando no llegaba como un pellejo, chorreando alcohol y sin blanca en el bolsillo. Entonces era cosa de transportarle en una expuesta de acarrear tomates, á dormir la mona al aire libre. Los granujas de los pueblos de tránsito conocían ya las debilidades del viejo. Al divisar el Dorado con Longinos dormido, gritaban á una:

—¡Tuche, Dorado!... ¡Tuche, demónio!...

El camello no pecaba de tonto; pero á veces caía en el lazo hincaba las rodillas para echarse y Longinos se despertaba en tierra vomitando maldiciones.

Frente á Rosa, el Dorado permanecía erguido. La chica se aproximó. ¡Cristo! Y como llegaba el viejo! Blancos los ojos, torcida la boca, las piernas yelludas y quemadas, abiertas como un horcón: todo, lo mismo como si se hubiera caído de lo alto de una torre. Atemorizada, Rosa le llamó en vano.

—¡Abuelo, abuelo!

Le tiró de una pierna: la pierna no ejugaba. A Rosa se le quedaron las venas sin sangre. Despavorida se metió en el corral gritando:

—¡Madre, madre! ¡Muerto!... El abuelo muerto!

Muerto, bien muerto, agarrotado. La muerte le había sorprendido en las veredas extraviadas, en la quietud de los campos solitarios, bajo el cielo estrellado y sereno, testigo mudo de sus interminables soñiloquios de beodo. Una mueca, un temblor de mandíbulas, el alma se quedaba atrás y el Dorado siguió su camino columpiando el muerto entre las palmeras invisibles que poblaban la sombra de suspiros y murmullos.

En un rincón, en lo más oscuro, del cuarto Rosa y su madre, Dolores, hija de Longinos, lloraban silenciosamente. Pablo, Ginés y Antonio Barreto, primo de Rosa llegado al enterarse de la desgracia, aguardaban sin chistar, perdida la conciencia y los ojos errabundos. El cura se había dormido con la cabezota caída sobre el pecho y los pies al soque se colaba por la puerta abierta de par en par. Uno á uno entraban los pollos cautelosamente de beber en el tazón de agua bendita. Por el borde del ataúd asomaban las rodillas y la nariz del muerto. Un diluvio de luz rodeaba la casa, inundaba los campos. El silencio era profundo, triste como debe de ser el silencio de las alturas sin fin. Cortábanlo á veces, fuera el resoplar del Dorado, dentro el hipo estertoroso de las mujeres inconsolables.

Cuando llegó la hora de partir, el ataúd no se podía cerrar. Las mujeres, locas de dolor, chillaban restregándose las manos. Había que concluir pronto, de cualquier manera. Pablo se dejó caer sobre la tapa del ataúd y los huesos del viejo crujieron como un manjo de arbustos aplastados. Todo acabó. En marcha. El viaje no era corto: tres horas de camino sin parar. Delante, atravesada en la joroba del camello iba la caja meciéndose dulcemente sobre los trigos...

Pablo se negó en redondo á exigir el cumplimiento de la voluntad del difunto. Ni éste le prometió nunca en serio el Dorado ni aun cuando se lo hubiese prometido, existían «papeles» que acreditaran la promesa. Bien lo sabía Ginés: al viejo le repugnó siempre tratar de aquellas cosas tan intimamente relacionadas con el morir. Convencido el padre de que Pablo no cejaría, le dijo resuelto:

—Bueno, si no vas tú iré yo.

Y una tarde, á tiempo que allá en la montaña el cabrero dormía sobre las grandes peñas, pobladas de lagartos, Ginés se puso la cachorra y fuese en busca de Dolores.

A la primera insinuación, la mujer saltó hecha una pólvora. ¡Sin vergüenza! ¡Qué se limpiara el hocico! Y vació sobre Ginés todo el odio, la rabia toda acumulada desde la infancia. Dolores no lloraba olvidado, no olvidaría jamás que aquel hombre era el autor de las francachelas que tan hondos quebrantos había causado en la hacienda y en la salud de su padre. Ginés perdió los estribos. ¡Hija de tall! ¡Rofiosal Dolores se puso lívida; agarró un ganijo y lo tiró al viejo, á la cabeza. Si le cogese se la deshace. Las relaciones entre ambas familias quedaron rotas. Tres días después Dolores vendió el camello.

Cuando Pablo se enteró de lo ocurrido estuvo una semana sin hablar á su padre. Ahora el cabrero hallaba el corral cerrado á cal y piedra. Dentro cantaba Rosa. Algunas veces la oía reír con Barreto que la visitaba casi a diario. El pastor sentía un impetu loco que la hacía temblar las piernas. Una tarde arrancó un geranio; lo tiró por sobre las tapias; desde el corral se lo rechazaron. El cabrero pateó la flor y siguió el camino. No pasó más por

allí; buscó otro abrevadero, otras veredas. Qiso olvidar á Rosa. Los domingos se emborrachaba; iba á las tafias y á las velaciones; no perdía una en diez leguas á la redonda. De tales holgorios salía á la una y á las dos de la madrugada, muerto de sueño y eructando aguardiente. Se perdía en los atajos; horas y horas caminaba sin rumbo; concluía por sentarse á esperar el sol. Mas la angustia de ser sorprendido y destripado por los camellos que en los meses de brama huyen de los corrales para vagar fieros y libres, le obligaba á levantarse y á marchar sin descanso. Tal era su vida. Pero, ¡ay! no lo lograba, no podía acostumbrarse. Cuando de noche, después de la cena, se tendía en los poyos del patio, el alma se le escapaba, se le iba volando á discurrir tristemente alrededor de la casa de su padrino, en torno de la lucesita del hogar vedado, lejana y sola en la llanura como una *Lágrima de la Virgen*, caída desde el cielo. Y Pablo se dormía al fin con el alma ausente y el corazón y la cabeza colmados del recuerdo de Rosa, del diablillo querido, alegre como un alamo en días de viento, graciosa, ondulante como el humo de las hogueras en tardes de calma.

Solo y fatigado, con la chaqueta al hombro y de regreso de un baile, volvía Pablo una noche á su casa. Era en el plenilunio de Abril. La luna besaba los sembrados, el camino, las veredas, las montañas silenciosas, casi invisibles, adivinadas en el horizonte. En un cercado ladraba un perro. Lejos se oía la voz de un grupo de gente que marchaba cantando hacia la mar. Se columbraba la casita de Rosa, cuando de pronto, sintió Pablo que á su espalda se abrían los trigos. Volvióse, y la piel se le erizó: era el Dorado, con la brama, suelto. Pablo se arrojó de golpe á la cuneta, y engurruñado, sin respirar, huyó sintiendo la muerte próxima, inevitable. El animal enfurecido le perseguía por lo alto del camino, arrastrando la cadena, galopando á veces, á veces deteniéndose para alargar el cuello y ofatearle en la sombra. La casita de Rosa, blanqueada, aislada en medio del campo; instintivamente Pablo se lanzó á ella; el camello se arrojó á los trigos; entonces comenzó una fuga terrible. En la huida se le cayó á Pablo la chaqueta: el animal se detuvo, la olió un momento y siguió al galope. Al mozo le faltaban alientos. Tropezó dos veces. Las piernas se le quebraron. Iba á morir, iba á morir. ¡Señor! Estuvo á punto de entregarle, de arrojarse á tierra para que el camello le escachara de una vez. Pero el miedo le azuzaba. De un brinco salvó los muros del corral. Al caer, Pablo sorprendió á Rosa, cuchicheando con un hombre, su primo. La muchacha se desprendió de los brazos de Barreto, y huyó. Este se puso en pie y hizo cara al importuno.

—¿Qué? ¿A qué vienes? Largo... A Pablo le faltó voz para contestar. La ira, el cansancio horribles, le ahogaban. Sintió que en su corazón se moría la alegría de vivir, la vida misma. Se apoyó en la tapia. Al cabo pudo hablar:

—No, no vengo por tí ni por ella. El Dorado anda suelto; me ha perseguido; no me podía salvar; ¡Así me hubiera revientado ante! ¡Pero ahora, ahora me voy...! ¡Adiós, adiós, Rosa...!

Abrió el portalón, echóse al campo y cerró por fuera. En el sosiego de la noche oyóronse sus pasos claros y firmes.

Pere Alcover.

Novembre 1902.

A UN GENI

Que bé podria resultar ser en Santiago Rusiñol, ab motiu del seu voluntari, encara que cart desterro, en aquest recó de mon.

Si els homes sou tots germans Com diu la Sagrada Historia. No sé perquè major glòria Correspon sempre a-n'els grans.

Si el neixe's fa sons engany Y del mori ningú escapa,

Se iba. Un insecto se posó zumbando sobre la tapia. De repente, sonó a lo lejos un alarido espantoso que excitó el ladrido de los perros, despertó los ecos del llano y fué a perderse en el silencio de las montañas del horizonte...

M. SARMIENTO.

SA REBOTIGA

Aquest escrit pareix més un retay d'un llibre qu'una altra cosa. Ho he observat després d'haverlo fet; però com ademés em costa trabay llaurar de nou, dius els terrosos del meu camp intel·lectual, que sempre es ermàs, suplich en primèr terme, a-n el meu amic Rusiñol, y en segon, als qui m'escolten, que no més mirin ab això sa bona voluntat de volé posà es meu grà d'arena en aquest edifici ahont hei colaboren tants conegeuts mestres.

Entre una de les arteries principals d'aquest poble y en es corò plassu, existeix una potecaria qu'es diu d'en Torrens ó d'es Pont. Adins sa botiga, després de passar per un carreró molt estret, s'hi troba, a mà esquerra, una recocada, que fà molt de temps serveix de rebotiga. Aquesta es molt petita, es més llarga qu'ample, y més alta que llarga; està empaperada, per un costat en paper fosch d'indústria y pels altres en cromos y cartulines anunciadores de remeys per molts de mals.

El mobiliari es compon d'una tauleta a un recò, per fer ànalisis, infusions y altres coses propies de la professió; al costat esquerre de sa tauleta, una cadira, y a's altre, un sofà; en front d'es sofà, un balcó, hivernero, qu'es lo que doña lum y vida a n'aquesta reconada... vida... no... perque a-n aquesta sol donar-li su gent que s'hi aplega.

Cada nit, tot l'any, allà devés les nou d'es vespres solem encaixonar-se an'es recò que acab de descriure, ademés d'es potecari, un parey de metges, es notari, es menescal y algun qu'altre industrial, propietari, o comerciant, y una vegada lleità, per alguns, sa prensa, d'el dia, sol entrà a rotllo sa discussió, propia de tot lloc ahont s'hi aplega aquesta mena de gent.—S'animó, o con si diguessin sa veu tonant de ses veillades, sol duria un metge, ja vey, no pels molts anys, sinò pels molts cops de liure que sen ha duits, desde es principi de s'accidentada vida de trenta anys de lluita per sa existència, comensant per ses barricades en els carrers de Barcelona, quant sa revolució, fiu a la cruenta y poch retribuida vida de metje de poble per guanyar-se el nostre pà de cada dia.

Record discusions polítiques sostenudes ab sa fermeza propia d'el qui té ses conviccions arrelades dins ses enclettes d'es cor. Record discursos religiosos sostenguts am sa clarò d'una intel·ligència soletjada. Record projectes de millores, per aquest poble, que li donarien tal sempit, pel camí del progrés, que de cop, desmentint lo del *Natura non facit saluum*, el posaria el costat de la Capital... pero també record, nits d'anoranza del *viure viu* de les poblacions grans, en que els cervells d'es reunits estaven com ensopits per l'accio de l'atmosfera enervant produïda per poch sol, sa molta humitat de ses roades, que no s'acaben mai, y ademés carregada pels efluvis de la flor d'azahar, que com tots sabem, té la virtut d'amansar el sensori.

Una d'aquestes nits, que no se disputava res y en que els reunits sentien la falta de circulació de les viles grans, anorant alguns, els anys de joventut bullanguera de vida d'estudiant, sentirem dins sa botiga una veu que solament se dous a sentir unes poques vegades al any, y casi sempre acompañada d'algú personatge qui vè a admirar les naturals belleses d'aquest poble. Aquesta veu era la d'el benvolgut artista Pizá, la persona a ne qui acompañava, era en Rusiñol.

En Rusiñol era coneugut de tots noltrons; coneixiem, si no totes, algunes de ses seves obres, que es per ahont aqueixos cervells privilegiats pe sa sustancia gris, solem comunicar-se ab els habitants d'el valle intel·lectual, ahont, per falta de sol y d'oxigeno, predomina sa sustancia blanca, principal causa d'aquesta manada que sentim els habitants del poble gris. Unes quantes nits, y per breus ratots, se dignà el senyor Rusiñol mostrar-se compasiu, y mos vè servir un parell de plats escuits de sa seva fruyeria intel·lectual... Aixis com els anavem tastant, anavem, al mateix temps, sentint un gust especial mescla d'agre y de dol, fins a-n es punt que moltes vegades vaig notar a n'ts meus companys que al-

mateix temps que se contreyen els muscles risoris, tenian també els uis, com espantats, p'el sentimentalisme de ses ideas. Sa seva literatura es fina y elevada. Estudia per igual es canvis de la mare Natura, com ses lleis en que se transforma sa vida interna de sa persona. Enten ses formes y metamorfosis d'els homos y ses coses. Es tan viu coneixedor de s'ànima, com artista en la pintura... de dixo se dedueix... que en tots el seus llibres, que son numerosos, si noti aquest gust especial sense resabi de ningú, que fà sentiu a ne qui els gusta, camps nous de cultiu literari. Cadaquè com vè en el món, du diferents cualitats, que va desarrollant, més o menos tard y que li serveixen per fè un papetrist ó bò-a-n es gran kaleidoscop de sa vida. Això, segons contuen els qui se comuniquen ab els esperits, dependeix de la prodigalitat de ses fades, cuant es dias de mestralada furiosa, sortint per ses enclettes de s'avenc se mesclen en ses ratxes de vent, y fent geinega portes y cruixa brunes y xiula ximeneses, entre p'els forats d'aquestas, ó per sus retxilleras de ses finestres y ab molt de cuidado desfrasades d'alé, s'acostan als bresos ahont els venguts en el mon fan el nomó de l'infantesa y rebent els dons que cada una de ellas te facilitats per donarli. Sens dupte, la qui s'acosta a-n en Rusiñol, cuant era infantó vè essè molt pròdig y li aboca a mans plenes sus guyes balàsticas. Y per cabá, per que també ses ideas se me acaban, y me costa trabay, com he dit al principi, treuren de noves; vuy demanda a l'amic que avuy festetjam, qu'es recordi de noltres, y que quant ja sigui vey, retiat dins lo Cau, passantse la vida fuyent junt el llibre de sa existència, al trobar-se ab sa página qui parla de s'estada an aquest poble, aixequi es cap y digui: si qu'heu eran d'amichs de cor, a-fé de Deu, els amichs del poble de Sóller.

PERE SERRA Y CAÑELLAS

AMORES DE MUERTE

Sueltos al aire los cabellos blondos, fuego en los ojos y en los labios fuego, la mordedura en sus entrañas siente de la fieri insaciable del deseo.

Por eso las sirenas se deslizan sobre las ondas del rugiente océano, en busca de un amante, presurosa a celebrar fatídico himeneo.

Liras de nácar en sus manos gimen al soplo temeroso de los vientos, y de sus labios melodiosas brotan raras canciones de confusos ecos.

Notas dispersas, que á la vez, parecen voces que bajan del oscuro cielo, voces que surgen del ignoto fondo, voces que llegan de los cuatro vientos.

Dulces canciones que á la nave llegan y aduermen al confiado marinero, poiblano de visiones voluptuosas el pais encantado de sus sueños;

Dejándole ignorante del peligro hasta que vé su voraz espectro, y al duro choque, tembloroso mira los duros fiancos de la nave abiertos.

Sé hunde la nave; las sirenas lanzan gritos de triunfo y de pasión rugiendo, á los convulsos cuerpos de los naufragos ciñen y enroscan sus lascivos cuerpos.

Y gozan las caricias de los hombres entre espasmos de amor y sufrimientos, libando ansiosas con febres labios el estertor de moribundos besos.

F. BLANES VIALE.

A LA CAMPANA

Si algun objecte vestit am la materia sembla tenir una ànima a dintre, una ànima que parli, que plorí, que cantí i que sospiri, et's tu, oh campana! tú, que am la veu de bronze remous en el cor del home les alegries i les tristesses més intimes, aquelles que no traspuen a fòra guardades en els fulls arracerats de la quietut més fonda.

Sospesa al cim del campanar, voltada sempre de nuvols, de llum, de serenes i d'estrelles, a tota hora respira aquella santa soletat de les altures, feta de gases d'eter, on les veus no hi arriben i hi arriben els sospirs; on la paraula no hi puja y les pregaries hi volen; on les ànimes hi passen al llançar-se a seguir la ruta espiritual de son romiatge invisible; sola allí en-

taire, voltada de flors d'escltxa obertes de cara al cel, de flors regades pel meteix petó dels nuvols i voltada de remolins de falzes xisclant a ton entorn com vol d'esperits malalts, vius la vida del aire, et nodreixes de soletat i quietut i et bronzejes de la pureza que't volta. Ton cor tant sols respira les cançons virginals fetes de sorolls d'espai, i verges les tornes al home, que les escolta baixar abraçades am les veus de la Natura.

Lluny de tot lo del món, lluny de les passions petites, lluny del fane de la terra, no parles més que en els moments més solemnes. No parles més que quan té d'alçar-se l'ànima i corre vers la llum del ideal, quan brota una nova flor en l'aspres jardi dels homes, quan el plor té de regar alguna tomba, quan l'esperit fuig del cos, quan el cor s'ensoufex, quan se té de resar, d'iniciar i de sofrir... allavores tu parles i ta veu va seguirat els tristes batiments i el compass misteriós de les veus ofegades; ton ballat acompaña la negra professió dels endolats del món, que s'abriuen de fosca per amagar sa tristeza.

Tant sensible ets, oh campana!, per tot lo que't rodeja, tant hermosa tens l'ànima, que sempre ta veu pura respon als sentiments que'l temps t'ensenya. Si el cel és blau, seré i brodat de nuvols, i extén la cortina alegra, ta veu vibra allí enlaira com copa d'or batent sobre cristall de roca, com soroll d'aigua gotejant sota volta de plata; si el cel és gris, extés com mantell de dol sobre la plana, ta veu es torna fosca, ton cant és mate i somort i com un sospir s'apaga a dintre de tu meteixa; quan xiscla'l vent al passar per les enclettes de ton trono, ta veu segueix al vent i amb ell s'envola, com crit d'eglaïadora agonia, a corre despiat, a aixordar les oreilles de les plantes, a udolar sota les naus de les ruïnes, a entrar a les meteixes tombes, confós ton crit amb el xisicle neguitós de la ventada. ¡Que trista't queixes al sentir caure la pluja sobre ta osquena de bronze! ¡Que alegre que't despertes am la claror del dia! ¡Que melangiosa sospires al sentir-lo morir darrera de les muntanyes!

Quan tots fills et demanen que'ls halentis, jam quin dalit respiret el vent de guerra que't volta, i com retrona ton crit de banda a banda de patria! Ta veu és allavores un cant d'entusiasme, un al neguitós d'alerta, un vibrant trencor rebent per les serres, i, trobant un eco en cada pit, la sublim invitació a la marxa de victòria i la promesa cantada de santisima independència.

Oh campana! Grandiosa ets si toques a mal temps: sembla que'ls nuvols es revolquen sobre teu i els trons vulguin ofegar ton crit; solenne si estas callada sondejant la gran nau misteriosa, enigmatica i trista al comptar les hores de la vida que s'escoren incancables; i gran ets sempre; gran quan sospires, gran quan cantes ó parles, i gran quan calles.

Gran ets sempre; pero mai tes queixes de bronze arriben al fons del cor com quan toques a oració. Mirant-te'l dia, que mor despedit de nuvolades enceses, veient el sol enfonsant-se poc a poc voltat de gases, sentint la terra adormir-se, no sé am quina emoció pregués per així fer pregat als que't escolten. Cridats per tu, en aquella hora dolcissima, compareixen tots els records de la vida, en llims confusos se veuen anar passant les esperances borrades, en professió disfumida s'escorren els desengaños i passen muts de vergonya; cridat per tu, l'anorament se desperta de tot lo que és lluny i s'estima, de tot lo que s'ha perdut, de tot lo mort altre temps; cridats per tu en el vuid de l'indiscreta claror, s'abraça tot lo que plora i sofreix, s'abraçen tots els somnis esborrats; cridat per tu, tot res en la gran Natura.

Ressa'l dia que mort, la terra que s'adorm, l'home que calla, i els estels que allí enlaira puntejen sobre teu, mirant-te tremolos. SANTIAGO RUSIÑOL.

DESIG ETERN

AN EN S. RUSIÑOL

De l'existencia en l'ardorós mig-dia vaig encontrar la font més delitosa; y un taronger de fruita saborosa y una jove d'estrena galanía.

Aufegant la calor que m'encebia la carretera vaig seguir polcosa diguetime l'esperança venturosa qu'altres vergers millors encontraria.

Y ho seguit; y mi petja fatigada m'ha dut al fons d'una Tébala muda; y la vida me sent enmatzinada

per la set d'aquella aigua no beguda, p'el desig de la fruta no tastada, p'el recor d'un amor desconeguda.

MIQUEL S. OLIVER.

L'INTERPRETACIÓ ARTÍSTICA DE MALLORCA

Quan un pintor ha conseguit infondre a un paisatge qualche cosa de l'esperit qui anima tot aspecte de la naturalesa, bé se pot dir qu'aquella pintura té a esser una halenada de l'aire mateix d'un país transportada a la ciutat com a present o escomesa de visitació; a la ciutat, ont se sent millor qu'en lloc el desig de confortar-se d'en tant en tant amb una aspiració de santosa pagesia, amb una rabejada en el broll frescal d'el torrent o en el recò de la platja tranquila. En l'actual predomini de la pintura de paisatge hi entra per molt aquesta ansiá d'un confort pagesiv, tan intensament sentida en les grans viles modernes, saturades de prossisme, de vida artificial y desfiosa, monòtona y malaltit. Mallorca, en son apartament mediterrani, satisfa plenament aquella aspiració.

Però, vista a través de l'expressió pictòrica, com se presenta a l'imaginació la nostra illa?

La qualitat més característica, més personal, podrem dir-ne, d'el paisatge mallorquí, es una combinació o terme mig en que lo gran se troba sempre atenuat per lo joïs y apacible. Tot artista ha de trobar aquí forçosament la visió d'el seu art propi; no ha de fer altra cosa qu'accentuar un o altre d'els aspectes d'aqueixa visió, segons les inclinacions d'el propi temperament. Per això, doncs, si qualsevol panorama s'ens presenta ja am diversitat d'aspectes segons qui sia el contemplador, molt més han de semblar discordants les reproduccions d'un paisatge susceptible de tan distintes interpretacions.

L'interpretació, en termes generals, podrá esser purament sentimental, esdir, destinada a comunicar tant sols sentiments; o ideològica, en que la transmissió sentimental sia la base d'una sugestió, d'el desigament d'una idea, d'una visió intel·lectual, fins y tot d'un rahonament.

L'interpretació sentimental podrà revelar-nos una Mallorca clàssica, com una avencada de les illes gregues o de la costa llatina; la gran badia de Palma s'obrirà com una visió serena y reposada, *sosrostírica*, d'infinita tranquilitat, saturada de llum y flavor pura; els grans fondals de la costa de tramontana, plena de coves y entalls, sembraran el darrer refugi de les deesses helèniques, reflectint, com a colors de ropatges entrevisats, l'irisació meridional d'els esculls; els promontoris s'aniran confosament dibuixant musculatures de ciclop; les valls s'obriràn a la divina primavera, impregnades de l'emanació d'els horts mitics; les oliveres venerables, qui tal volta foren un dia, com els roures y les ausines, representació de la primera patria, aixopluc de la tribu vagament constituida, semi-conscient, qui les feia objecte d'una adoració filial y porriga, s'airecarán com a osseres de Prometeus encadenats o restes de Laoconts am la ma trágicament alçada cap al cel, o petrificacions d'Hamadriades dolorosament immovilisades, y deixaran desprendre una espira de l'ànima de Palas, la seua creadora.

Y en canvi, a través d'un altre temperament artístic, sorgirà una Mallorca romàntica, composta de costers esquerps y feréstecs, de penyalucs altissims qui fan recordar a la fantasia els gegants condormits de les rondalles familiars; de fondals d'aigües condormides, coberts d'una ombra mortal dont se deixen entreveure els monstres submarins, consemblants a-n el polp de Gilliat, qui han destronat les ninfs y sirenes, terribles a-n els navegants y pescadors. La capsada d'els pins s'esfumarà en vapors de colorit quasi tremolós, elevant-se estàticament cap a un cel autumnal y mistic

o destriantse damunt el blau de la mar a la vora d'avencs esglaiosos, o sobre il·lyndars tenyits d'una foscor de dol y d'amenaca; les coves prendràn cromatismes teatrals y fantàstics, com si fossen els palaus incògnits de les fades fugitives. Les nits s'ompliràn de desfici contemplatiu y ascètic. Y les oliveres se revestiran de tot el prestigi revelador qu'han tengut per tants d'artistes mixte de danses y apocalíptic, am la desproporción verament monstruosa d'el tron sinistre y el ramatge de color esblauquin y suaui.

En quant a l'interpretació ideològica, serà sola una conseqüència de l'interpretació romàntica, un neo-romanticisme o ultra-romanticisme nascut de la darrera reacció idealista o espiritualista de l'art, ja que l'art se compón d'alternatives, successius returns a-n el predomini d'un o altre d'els seus elements: l'expressió y l'idea, la matèria y l'esperit, la forma, qu'és l'element objectiu, y la contemplació, qu'és el subjectiu. Vé a ésser una eterna ondulació qui en l'història ha anat passant de l'Orient a Grecia y de Grecia a Alexandria, d'els germànics a l'Italia de la Renaixença y a-n els neo-clàssics, y durant els temps moderns, en que la vida ha corregut més depressa, bategant am més força y am més dolor, veim passar de Racine y Boileau a Hugo y Musset, de Balzac a-n els deliquescents y místics... Sempre influint-se mutualment unes escoles en les altres, les d'ahir en les d'avui y les d'avui en les de demà, entre mesclarades de transicions, recullint el tresor deixat com a herència, no pera destruir-lo y refer-lo desmayandat, sino pera transformar-lo y anarli fent prendre noves formes fins a l'infinit, sempre en noves reencarnacions d'el Verb divi de la Bellesa.

Sols per una interpretació ideològica, millor qu'ideal, pot passar-se, per la força evocadora d'el silenci, cantada per Verlaine y Maeterlinek y encarnada per D'Annunzio en les seues Verges simbòliques, desde questa Mallorca sonriente y alegre a la visió qu'en tregué en Degouve, la visió de la Cythera d'en Baudelaire, una illa morta y espatllada, on sòls creix l'arbre de la Mort, o a l'espectacle de la preformació de la terra actual, com una previsió brahmànica d'el transformisme: lo inconscient de sopte se sent esdevenir conscient; els núvols, copiant les mil formes de les poyes y d'els turrons, fan sentir l'unitat suprema de tot; les roques després de la muntanya senten desvetlar-se dins elles les primeres dolors de la vida animal; les rels monstruoses lluiten per fugir de la terra, se retorcen com a serps y se rossegueu com a dracs aferrant-se a la vida tot just que n'han sentit batre el despertament dupòs; y el vent generació ajeu y escabella les branques de les ausines y d'els roures.

Aqueixes interpretacions, tant com se dep

embolcalla am gases lluminoses y resplandents pera rebre els vianants qui son dignes d'ella y sota el mantell vert d'els conreus o el pedreny de la serralada o l'esbaldec de les ruines, saben evocar l'esperit mateix de les coses aparentement inanimades, y entendre l'humor etern de lo inorgànic, y destriar el moviment suau de vida qui batega en el fons d'els panorames, immòviles, callats y morts pera els profans indignes de coneixé's. Y es tal aqueix consorci d'els espectacles de la natura amb els elegits, qu'a vegades el mateix contemplador sent desprendre's de l'ànima propia, com a ratg de llum fugitiva, com a ressò de la propia canturia o divagació tendra del propi esser, quel-com de la seuva vida qui va a incorporar-se a lo contemplat pera animar-ho y fer-ho ressorgir davant els ulls com una vella coneixença, fins a departir-hi mística y secretament a l'estil franciscà y treure'n, aletejant y fèbrosa, la substància oculta qui se revela en dia an els pobles primitius com el deu d'el lloc o la memòria vivent d'una antiga gesta de glòria.

Y aixis mentres el burges va resseguint a través d'els solcs rectes y fecondats el compte de la cultura pròxima, el poeta veu y sent la ninfa immortal qui nia en el recò d'el coster o a l'ombra de l'ausina venerable o vora la font coronada d'eu; enginya combinacions de colors, a la manera de sinfonies, am la verdor de tons infinitos de les arbedes y somuix divines aparicions en la foscor discreta de la garriga o entre el ròpatge cendrós y retorçut de les nuvolades; descifra el sentit misteriós de les línies y en treu la norma secreta de les futures arcades y de l'art mateixa d'el perennir; confegeix l'inscripció borrada de les lloses votives qui dormen sota l'herba; desvetla y escolta, pera revelar-lo a el mon, l'eco esvahit d'els vells oracles, qui dorm entre les pedres d'els temples caiguts; alça am la fantasia les columnades y clou les voltes de les catedrals d'un temps; beu l'essència difosa en els mil aspectes de la contemplació; concentra y respira l'aroma esfumat en les auressotils qui s'elevan de la terra com a holocaustes, perfums reservats al plerònic d'els escullits, per un privilegi d'els deus.

Tal es en Rusiñol y aquesta es la Mallorca que vé a mostrarnos. No cal ara resseguir el catàleg de les seues pintures mallorquines, ja que tots havem sentit el prestigi que s'en desprèn; lo que podem dir-ne la seua sugestió sentimental es massa clara pera que jo m'entrengui en explicar-vos-la punt per punt, profanaant am divagacions impotents de l'intel·ligència l'encant suprem de lo profundament sentit, qui guarda tota la força religiosa de lo incomprès y fantàstic. Jardins senyorials y abandonats, aont queda la musa clòròtica d'el neoclassicisme; visions primaverals de blançor lluminos; visions rosades, casi aromàtiques, de planters en flor; visions nupcials de recons florits, plens de l'encís veladament sexual y torrador d'el romanticisme; visions de crepuscles fervents, per damunt ont sura l'encant melangios, antiquissim y etern, de l'hora mistica; caminals humits p'els darrers escollims d'els brolladors mitològics; demays qui tomben com a vells invàlids sota el pes gloriós de la seua tradició romàntica; nius de pedra descoberts entre les ruines d'els castells mig-evals, d'ont acaba de fugir el darrer fantasma; transfiguracions de palaus encantats, darreres defenses de la llegenda, guiant sobre els precipicis endevinats de la costa brava....

Però si de tot aqueix cabal de glòria cal induir-ne la nota personal, intima y oculta qui dorm en el fons de tot temperament, bé se pot dir qu'en Rusiñol ens ha revelat l'eternal femení de la natura de Mallorca, l'element feminal espargit en la tendresa de les coloracions, en el vellutat de les fulles, en l'halena d'els oratjols, en el broll delicat de les fontanelles, en la suau remor d'els pinars, en la pùdica vermellor de les muntanyes a posta de sol... Ens ha revelat la nostra Artemisa, y a tots ens ha semblat veure-la sorgir a través de la visió d'el pintor, resultant am blancors de lluna sobre els camps embadalats, o d'uns encesors de ponents mòstics semblants a aureoles de divinisió.

GABRIEL ALOMAR

L'AJUNTAMENT

L'escena, a la sala del consistori. Sala pobra. Ha estat blanca i encara n'és poc o molt. A la parete principal, un dosser; a sota, el rei de turno; més a sota, la presidència; més avall, el secretari; en-

cara més avall, les majors; regidors primero, segundo i tercero, que parlen; els que no parlen, però que fan goig a la sala, i les minors lo més a l'esquerra possible; tant a l'esquerra que quasi ja han donat la volta. El Boco, en Joan d'El Pensil i l'amo de La Esperanza fan de public. L'alcalde ha tocat la campaneta, el secretari ha llegit la sessió anterior, que ningú ha entès, però que han aprovat, i començà la véritable sessió.

L' Alcalde

Senyors: gosaria demanar an els companys de consistori, aixis an aquells que formen la compacta majoria, com a les haurades minors; que avui posiu atenció, que's fixin, que's retinguin de fer mig-diada en els sillons regidors, com ha passat, més sovint de lo que permeten les lleis. La sessió de avui té de ser equitativa, i estricta, i s'han de dilucidar punts molt foscos, i s'ha de fer molta llum. LLum. *Fiat lux!* com deia aquell... Ara no'm recordo qui ho deia.

El Secretari

Déu. *L' Alcalde*

Déu Nostre Senyor, que'n guardi de prendre mal. Però jo dic que s'ha de tractar de millors molt urbanes i preccises; d'assumptes de mitja urgència, i d'altres que, si bé no porten pressa, tampoc serà mal de parlar-ne. Volem demostrar que'l partit conservador, que avui regenta, i que m'ha donat amplos poders de regentar a les minors, també l'estima'l progrés; pero un progrés de bone llei, un progrés ben entendido, un progrés tebi, un progrés que no progressi. Fins els partits s'han de tenir am mida en el món.

Un minoria

No és veritat! *El públic*

Molt bé! *L' Alcalde*

Que's té de tenir sencer el partit?

El minoria

I ben sencer! *El públic*

Ben xafat! *L' Alcalde*

Si no calleu us treure del consistori! No vui esvalots en el poble. Vui millors, i per això ns hem reunit. Hem de fer administració, administració veritable, hermanada am les millors. Per ara s'ha tracta de possar un altre banc a la plaça. Els que hi han al present són al sol, i n'havem de posar un o altre a l'ombra. Què hi diu en lo del banc?

El minoria

Protesto! *L' Alcalde*

I per què?

El minoria

Perqué protesto. Aviat les minors no tindrem dret de protestar! Dic que protesto!

El públic

Muy bien! *L' Alcalde*

Doncs, molt bé diu! Ningú hi té res més que dir en lo del banc? Permeto que parlin les majors.

Un majoria

Jo creia... *L' Alcalde*

Molt bé! Qué creia?

Un minoria

Jo creia... que segons... *L' Alcalde*

I res més? *El majoria*

No més que segons com. *L' Alcalde*

Se vota que segons?

Tots

Si, si! *L' Alcalde*

Doncs, queda aprovat que segons... i que consti. Ademnés, una plaça sense arbrat ni es plaça ni té arbrat. He llegit més de dues vegades en llibretes que parlen d'aquestes coses. que'l que no té arbres no té pluges, i el que no té pluges no té arbres. Comencem pels arbres, ja que no li està perimat a n'el partit conservador ni an els altres començar per les pluges. Proposito en el poble de plantar deu platanes a la plaça.

El minoria

Protesto! *L' Alcalde*

Ja m'ho pensava!

El minoria

Perqué també protesto jo, quan sóc de la minoria.

Les majors

Molt bé! *L' Alcalde*

Ademés, la Presidència consulta. Con-

sulta sempre, la Presidència. Que's en sembla de les dèu plantes?

El majoria

Jo, am permis de l'alcalde, i crec que conforme amb el parecer dels companys de majoria, proposo prudència; les millors s'han de fer am mònita. An el poble se li ha de donar gas, però a mitja aixeta, musica, però a mig tocar; llibertat, però en guardia civil. El nostre poble, que tenim tant d'honor d'encaminar, és un argentiu: tot ho voi depressa; és ple de gent exaltada.

L' Alcalde

Demanó a l'orador que s'expressi.

El majoria

Vui dir, que no les hi posaria totes les dèu platanes. Aquest any n'hi posaria tres ó quatre; l'any que ve, dues més; l'altre, una altra; i aixis avancen els pobles.

L' Alcalde

Posem-n'hi vuit i no'n parlem més?

El minoria

Voto en contra!

L' Alcalde

Aprovat. Se posaran les vuit platanes; i com que la nostra plaça no és plaça de regadiu, i allò del ploure que havem parlat encara n'hi ha per estona, proposo també, y ho proposo ma totes les meves forces, que's compri una regadora, que's logui un home entès enregar, que se li duguin tres duros cada setmana, i que aquest siga en Joalet del fielat.

El poble

Fóra! Fóra!

El minoria

Protesto!

L' Alcalde

Ja no'n fem cas!

El minoria

Es parent vostre.

L' Alcalde

Ja no'n fem cas!

El minoria

Quau pujarem al treurem.

L' Alcalde

Sí, senyor; i ui posareu un dels vostres.

El poble

Fóra! Fóra!

L' Alcalde

El que no cal se li revisarà'l repartiment. *Pausa.* Això m'agrada! que el poble calli. El poble te de callar sempre.

Si no admeteu an en Joalet del fielat,

presento la dissmissió. Es qüestió d'empeyo i d'honorilla!

El minoria

Arruineu an el poble!

L' Alcalde

Si voleu fer economies, proposo que no's plantin les vuit platanes, però que's nombrí an en Joalet. Torno a dir que és qüestió d'empeyo i d'honorilla.

Entra en Joalet!

El minoria

No!

L' Alcalde

Queda entrat.

El Secretari

I les vuit platanes?

L' Alcalde

Que passin a la comissió

El Secretari

No'n tenim, de comissió.

L' Alcalde

Inventila, i apunti y calli. El poble té de progressar, però no'm canço de repetir que ha de ser am calma, i molta i molta de calma. Res m'encarrega'l govern, tant y tant encarrat, com que evitem les bullangues. «Vosaltres,—me diu a cada punt.—els que sou classes directores, regenerau, administreu, i no us figureu en políticas». La nostra deria, regidors, ha de ser fer millors positives, millors i més millors. Jo, senyors, sempre us diré lo mateix, mentres tingui vara y manament. Res de política efectiva. Tinguem vida propia i autònoma, poble propi, municipi propi i tot propi. Siguem amics dels amics, com deia Sant Agusti, si no recordi malament. Siguem amics de la justícia, de les tradicions municipals, de les lleis escrites. I seguirem com fins ara havem seguit. Les nacions que tenen bons pobles, són bons pobles de nacions. Hi ha res més que dir?

Tots

Molt bé! Molt bé!

El majoria

Jo proposo...

L' Alcalde

Depressa, que anem a tancar la sessió.

El majoria

Proposo am permis...

L' Alcalde

Qué? Depressa!

El majoria

Un vot de confiança a l'alcalde.

Tots

Molt bé! Molt bé!

L' Alcalde

Gracies, regidors. Jo també'n tinc en vostres d'això de la confiança. En tinc de absoluta i ferma. Anant avinguts com anem, en podem fer moltes de millors; pero avui ja'n hem fetas prou. Cada dia n'anirem fent, i ens trobarem millorats, sense sotacs i sense sustos, no més que evolucionant per les vies progressives. He dit. I la sessió s'axeca.

SANTIAGO RUSIÑOL

RUSIÑOL Y EL MODERNISME A ESPANYA

Qui té poc oli per fer sopas fa degotar bé la botella a fi de que no n'

Maesterlinck y en Nietzsche, ritmes trençats y xenglotants... Més això no es el modernisme; es la gorradora del modernisme.

Aquest representa, ja ho he dit, l'idealisme blau contra l'idealisme negre, la restauració del negre sense fites de la poesia am su cort natural d'ilusions, pressentiments y fantasmes; fenòmens de la realitat intima y eterna, més positius qu'els fenòmens de l'actualitat visible, qui com el plomatge de l'auzell y les escomes de la serp muda cada dia.

Però ademés d'això el modernisme reflecteix quelcom de la nirvositat y el nequit d'una època de crisis; quelcom de l'esperit carnal y la carn trista» de que parlava en Verlaine; la fluctuació de l'ànima contemporània; l'anorèxia del candor primitiu, de la fe y la pietat perdudes; el desig punyent de noves formes de expressió, etries y flexibles qui permeten al sentiment exhalar-se com un perfum. D'aquí venen els procediments al·lambítics per cercar la forma sugestiva; la natural invasió de les arts; els poetes qui perssegueixen la sugestió musical; els músics qui fan poemes; els pintors qui pinten sinfonies. D'aquí ve que la colossal figura d'en Wagner sia invocada com un Anti Crist per totes les seccions modernistes. Quelcom de minstre se despren del teixit complicadissim de les seues inspiracions, boscúria gegantina de rels enmetzinades per la linfa sotil de la tristesa moderna.

Sia com sia, jo crec que la tendència a Espanya ha resultat beneficiosa. Ha remogut y assahonat la crosta freda y endarrida del terren literari; ha despertat el gust per la música popular; ha espiritualitzat y ennoblit la pintura, sia dit am l'obligació dels qui se titulen conservadors y oblidien que lo que tracten de conservar es la modalitat artística d'una viueta d'anys que res té que veure ab la tradició dels grans mestres anteriors a Meissonier; ha dut a l'atmòsfera de l'art, ensopida y silenciosa, lluita, calor, animació, y ha escampada la llevor de la nova floridat qui ara apunta.

Doncs aquest moviment, se deu això en Santiago Rusiñol. Ell va esser l'abanderat y l'apòstol; ell ha predicat am la paraula y l'exemple, amb el pinzell y la ploma. La seu residència de Sitges era la Meca del modernisme, y en Rusiñol el seu profeta. Veritat es qu'el profeta no es sempre el qui té més fe en la doctrina que predica... Qui sab...? Tal volta va tenir present que qui vol assegurar la seu emancipació y emancipar els altres d'un règim antiquat, no comença per declarar-se independent y anar alloure, sinó que creu més estratègic passar-se al camp inimic aont troba municions y bandera y milícia organitzada per enderrocar la ciutadella. Una volta vençuda la fortalesa de la legalitat vigent, temps quedara d'abandonar les files y plantar en dominis propis la tèsta solitaria. Y això ha fet en Rusiñol.

Ja passa de moda la paraula; però el fet es qu'el modernisme, o el conjunt d'aspiracions y notes y tentatives que s'ha deixat batir amb aquest nom, es lo únic qu'ha donat color y fesomia a la darrera fase de la vida de l'art a Catalunya. Del llibre y el teatre y els orfeons s'ha anat extenent a l'arquitectura y a les arts decoratives; de Catalunya s'ha anat escampant, encara que débilment, a les demés regions; y no cal negar qu'en el centre del quadro s'hi destaca y domina la silueta d'en Rusiñol.

El nostre original artista es abans que tot una força qui's mou per si mateixa, sense necessitat de fecondacions extranyes; però no hi ha dupte qu'el seu temperament, sempre personal, evoluciona cap a la salut, a l'expansió, a la sinceritat comunicativa. Basta comparar els seus quadros de fa deu o dotze anys am l'album delicios d'interpretacions dels paisatges de Mallorca qu'ara novament ha pintat, casi d'un sol hale y els comentaris qu'uns y altres han motivat, per comprendre que s'ha anat desfent d'influències parisenques y de tota mena.

L'evolució s'explica. Abans en Rusiñol escribia y pintava en el bull de la batalla, y l'hostilitat estimula a extremer la nota y provocar la cridoria del contrari; més ara la febra de la lluita ja es passada. Ademés, la predisposició malinconiosa del seu esperit, verament romàntic, accentuada p'els sufriments de una malaltia crònica, s'harmonisa

més que mai am l'amor a les tintes apagades y a les imatges tristes y allarguides. Però ara ha saiat de cor y d'anima. Li tregueren un ronyó, y amb el ronyó malalt s'en va anar tot el llim decadentista. Ara l'inspiració es forta, lleial y sincera. Els fruits, madurs y sabrosos, agraden a tots, modernistes y antimodernistes. Ja no té increduls. Fins els qui abans, en nom de les ordenances acadèmiques, l'acusaven de contrabandista, saluden la seua obra, expressió viril y espontània d'un sentiment comprensible per totes les ànimes delicades. Be podrà esser la divisa del pintor poeta l'estrofa d'un altre poeta qui anys enrera escrivia:

«...per el arte es crear, la exacta copia que el mundo externo pálida remeda, trabajo estéril es si en él no queda algo vivoiente de nuestra alma propia.»

JOAN ALCOVER

Crónica Local

Como todo lo que se hace en este pueblo de verdadera importancia es obra del Círculo Sollerense, a este corresponde, por entero, la iniciativa de haber celebrado el martes último, en el salón-teatro de la «Defensora Sollerense», una velada literaria en obsequio al genial artista D. Santiago Rusiñol.

Verdad que este señor se merecía esto y muchísimo más, pero como la sección literaria de nuestro Círculo contase con que, con sus solas fuerzas, es era imposible el salir airosa en su cometido, invitó a los socios del salóncito Beethoven de Palma, a la velada, y la plana mayor en masa se trasladó, expresamente en tal día, a este pueblo, al objeto de dar mayor lucidez al acto.

El teatro, gracias a la deferencia y amabilidad de los individuos que componen la Directiva, estaba adornado como en sus mejores días; las banderolas, escudos y gallardetes tapizaban por completo las paredes del salón; el escenario estaba cuajado de ramos y de flores, y en lugar preferente se veía un perfecto y acabadísimo retrato al óleo del Sr. Rusiñol, que su compañero Sr. Pizá pintó expresamente para la velada; a la derecha la mesa presidencial, ocupada por el Vice-Presidente del Círculo Sollerense Sr. D. Pedro Alcover Maspons, por el Sr. Rusiñol, D. Juan Alcover y D. Miguel S. Oliver. También se notaba, en el escenario, la presencia de los señores D. Gabriel Alomar, D. Miguel Sarmiento, D. Juan Marqués Luigi, D. Antonio Noguera, don Francisco Blanes, D. Antonio Gelabert, D. Juan Torrendell, don Amador Canals, D. Juan Morell, D. Pedro Serra y D. Jaime Torrens.

La banda de guitarras y bandurrias que dirige D. Bernardo Galmés y compuesta únicamente de socios de nuestra deportiva sociedad, tocó con bastante afinación varias piezas que le valieron justos aplausos.

Acto seguido levantóse D. Pedro Alcover y en correctas y típicas palabras mallorquinas, nos presentó al festejado Sr. Rusiñol y nos hizo la verdadera y palpable apologia del Círculo Sollerense, cediendo al mismo tiempo la presidencia al Sr. Rusiñol. El público, numeroso a la par que escogido, puesto de pie, le tributó una ovación, oyéndose por largo rato, estruendosos aplausos. Leyóse después una sa- brosa poesia titulada *A Una Genia*, cuya obra resultó ser del Presidente del Círculo D. Jaime Torres.

A esto siguió un cuento que fué leído con mucha discreción por el propio autor D. Miguel Sarmiento. Després un articulo en correcto mallorquí que llevaba per lema *La Rebota*, debido a la bien templada pluma de nuestro paisano D. Pedro Serra Cañellas. D. Paco Blanes leyó una sentidísima poesia; el Sr. D. Miguel Santos Oliver otra, la que solo tuvo un defecto: que fué corta. El Sr. Rusiñol, héroe de la fiesta, leyó, como el solo sabe hacerlo, varios capítulos de sus mejores obras y finalmente los señores Alomar y Alcover (D. Juan)

coronaron la obra con dos soberbias composiciones, de lo mejorcito que ha salido desde hace muchos años. ¡Que lástima que el Sr. Alcover, al que no le faltan medios para llegar hasta el *no más allá*, no se decide, cual han hecho otros escritores contemporaneos, a pasar el Rubicón, dándonos en forma de novela, drama ó comedia una especie de *Incognita* que a los pocos años podría aclarar contra viril *Realidad!* Decídase, don Juan, y se lo agradecerán todos los verdaderos amantes de las letras patrias.

La grata velada terminó con una danza noruega de Grieg que tocaba a cuatro manos, los señores Juan Marqués y Antonio Noguera; los aplausos que arrancaron les obligaron a tocar otra del mismo autor y finalmente el Sr. Noguera nos dejó saborear sólo por contados segundos, la *danza triste* de su composición, que también fué aplaudida.

En resumen, las composiciones leídas en la noche del martes fueron todas muy celebradas y especialmente las de los señores Rusiñol, Alcover, Alomar y Serra.

A los iniciadores y mantenedores de tan hermosa fiesta, señores Torens y Alcover (D. Pedro), Presidente y Vice-Presidente del Círculo Sollerense, les enviamos nuestra más cumplida enhorabuena, que hacemos extensiva a los amigos de Palma que en la misma tomaron activísima parte. Al Sr. Rusiñol sólo debemos pedirle indulgencia, cual se hace en los teatros, por las muchas faltas, y si alguna vez al año, le viene a la memoria las dulces, para nosotros, veladas pasadas en la Robotica y Botiguet, repita lo dicho muy acertadamente por el amigo Serra: «Si qu'heu eran d'amics de cor, a fe de Deu, els amics del poble de Sóller.»

Como oportunamente anunciamos, el domingo por la tarde, tuvo lugar en la iglesia de MM. Escolapias, la bendición de una artística figura del Beato Pompilio. Despues de efectuada la ceremonia por el Sr. Curia-Arcipreste, cantóse solemne Te Deum por la reverenda Comunidad. Fueron padrinos las angelicales criaturas Guillermo Colom y Casasnovas e Isabel Ferrer y Ripoll, hijos respectivamente de nuestros particulares amigos don Guillermo Colom y D. José Ferrer.

La Banda Municipal obsequió con serenatas, el lunes de la presente semana, a bastantes jóvenes de esta localidad, que al siguiente dia celebraban su fiesta ouomística.

Los aficionados al divino arte, tuvieron, con tal motivo, entretenimiento agradable.

El martes de la presente semana, a las ocho de la mañana, fueron admitidas a la profesión, en la iglesia que las Hermanas de la Caridad tienen en esta villa, tres novicias del mismo Instituto. El M. I. Sr. D. José Oliver, Dean de la Santa Iglesia Catedral, verificó la ceremonia, dirigiendo una sentida plática a las nuevas Hermanas.

En la mañana del jueves y ante el altar mayor de nuestra iglesia parroquial, se unieron con el inseparable lazo del matrimonio, la distinguida señorita y profesora de instrucción primaria D. Paula Ferrer Barceló y D. Pedro A. Rullán Oliver. Bendijo la unión el Reverendo Curia-párroco y fueron padrinos D. Francisco Ballester Serra por parte de la novia y D. Juan Rullán Colom por la del novio.

A las ceremonias que con tal motivo tuvieron lugar asistió gran número de amigos de las respectivas familias.

Felicitamos a los desposados y les deseamos eterna luna de miel.

El vapor de esta matrícula *León de Oro* que debía emprender viaje con rumbo a Barcelona y Cete el martes de la presente semana, no lo pudo efectuar hasta ayer por la mañana, a causa del temporal reinante en estas aguas. Sabemos que

llegó á la ciudad condal á las cinco de la tarde y hoy debe proseguir su camino hacia Cete.

Llevóse un regular número de pasajeros y carga general.

Con regular concurrencia han tenido lugar en las noches del sábado, domingo y jueves últimos, las funciones de zarzuela en el teatro de la Defensora Sollerense. En los dos primeros días se representaron las obras que anunciamos en nuestro último número, habiendo sido, algunas de ellas, muy del agrado del público. El jueves se estrenó, en nuestro coliseo se entiende, la zarzuela en dos actos *La Sensitiva*, que fué aplaudida por los espectadores, y se puso en escena por segunda vez *Châteaux Margaux*.

Para esta noche quedan anunciadas las obras *Un gatito de Madrid* (2.ª representación), *C de L. é Indicis* y para mañana *Tío... yo no he sido* (2.ª representación), *El gorro frigio* y *La venjança d'una sogra* (2.ª representación).

EN EL AYUNTAMIENTO

Sesión del dia 22 Noviembre de 1902.

La presidió el Sr. Alcalde don Juan Puig, y a ella asistieron, convocados por segunda vez, los concejales señores don Ramón Casasnovas, D. Juan Pizá, don Juan Joy, D. Ramón Coll, D. Juan Deyá, D. Jaime Valls, D. Jaime J. Joy y don Juan Morell.

Pasando a despachar los asuntos puestos a la orden del dia, se dió lectura al acta de la sesión anterior, y fué aprobada sin alteración alguna.

Dióse lectura a una circular de la Administración de Hacienda de esta provincia, relativa a la formación de los padrones de cédulas, para el próximo ejercicio de 1903. Enterada la Corporación, acordóse procediera a su formación, no imponiendo, como los años anteriores, recargo municipal alguno sobre las mismas.

Dióse cuenta de la escritura otorgada por D. José Villalonga Alemany y el Regidor Síndico D. Jaime Valls Piña, en representación de este Ayuntamiento, para formalizar la sesión de la parcela de terreno de la finca denominada *Can Blenda*, para el emplazamiento de una casita, filial de consumos. Enterada la Corporación acordó aprobarla y proceder desde luego a la construcción de la misma.

Se dió cuenta de una instancia, promovida por D. Francisco Pastor Albertí, como encargado de D. Damián Mayol Marqués, en súplica de que se le conceda autorización para construir una acera contigua a la fachada de la casa n.º 67 de la calle del Mar. Enterada la Corporación acordó conceder la autorización solicitada, de acuerdo con lo informado por el Sr. Ingeniero encargado de la carretera de Palma al puerto de Sóller.

Se dió cuenta de una comunicación del Sr. Vicepresidente de la Excmo. Comisión provincial, en la qual remite el plano de la calle de Ampurias, rectificado por el Sr. Arquitecto de la provincia, en

la forma acordada por este Ayuntamiento. Enterada la Corporación, acordó exponerlo al público, por espacio de veinte días, a efectos de reclamación.

Dióse cuenta de otra comunicación del mismo Vicepresidente de la Excmo. Comisión provincial, en la que remite el proyecto de reforma de alineación y ranurante de la calle de la Trinidad de la aldea de Binaria, formado por el Arquitecto de la provincia. Enterada la Corporación, después de detenido examen del mismo, acordó someterlo á una información pública por espacio de veinte días.

Se acordó verificar varios pagos.

No habiendo otros asuntos de que tratar, se levantó la sesión.

CULTOS SAGRADOS

En la iglesia parroquial.—Al anochecer de hoy, se dará principio á la solemne novena en obsequio de la Inmaculada Concepción de María, con música y sermon por el Rdo. Sr. D. Antonio Lliteras, Vicario.

Mañana, domingo, dia 30.—A las nueve y media, se cantarán horas menores y después la misa mayor con sermon, sobre el evangelio de la primera dominica de Adviento, por el Rdo. Sr. Cura Arcipreste. A la tarde, después de vísperas, se continuará el novenario de la Purísima Concepción con música y sermon por el indicado Sr. Lliteras.

En el oratorio de San MM. Escolapias.—Al anochecer de hoy, se cantarán solemnies completas en preparación á la fiesta del Beato Pompilio.

Mañana, á las 9 y media tercia y luego después la misa mayor con música y sermon por el Dr. D. José Pastor Vicario. Al anochecer terminará el setenario con sermon por el mencionado orador.

En la iglesia de San Francisco.—Mañana, domingo, á las siete, durante la celebración de una misa se continuará la novena dedicada á la Inmaculada Concepción, continuándose en los demás días á la misma hora.

Registro Civil

NACIMIENTOS

Varones 1.—Hembras 2.—Total 3

MATRIMONIOS

Dia 27.—D. Pedro A. Rullán Oliver, soltero, con D. Paula Ferrer Barceló, soltera.

DEFUNCTOS

Dia 23.—D. a. Angela Bernat Mora, de 57 años, viuda, M. a. 53.

Dia 23.—D. Juan Borras Castañer, de 82 años, viudo, M. a. 72.

Dia 24.—Tomas Garcia Oliver, de 3 años, calle del Obispo.

Dia 27.—D. Antonio Joy Seguí, de 75 años, casado, Vuelta Piquera.

EMBARCACIONES FONDADAS

Dia 22.—De Barcelona, en 10 horas, vapor León de Oro, de 81 ton., capitán D. G. Mora, con 17 mar. pas. y efectos.

EMBARCACIONES DESPACHADAS

Dia 22.—Para Cartagena, laud San José, de 38 ton., pat. D. J. Mayol, con 5 mar. y cemento.

Dia 24.—Para Toulon, jabeque C. de Jesús, de 42 ton., pat. D. B. Llases, con 6 mar. y fruta.

Dia 25.—Para Barcelona, vapor León de Oro, de 81 ton., cap. D. G. Mora, con 17 mar. pas. y efectos.

LA SINCÉRITÉ

J. MARQUÉS ARBONA

Rue de Turbigo, 5-PARIS

Habiendo sido ampliado este establecimiento, á petición de gran número de comerciantes y de agricultores españoles, con una sección de *Comisiones* y otra de *Exportaciones*, quedan éstas desde luego á la disposición del público, y de una manera especial á la de los mallorquines que se dignen honrarle con su confianza.

Encárgase la primera de la venta al más alto precio posible de todos los productos agrícolas y de la industria rural que se le remitan, cargando á los expedidores con la mayor escrupulosidad solamente los desemb